

Dosarul nr. 2ra-1407/17

Instanța de fond: Judecătoria Ialoveni – A. Sandu

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – M. Ciugureanu, A. Minciuna, L. Popova

DECIZIE

30 august 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Iulia Sîrcu,
Mariana Pitic, Ion Druță,
Luiza Gafton, Maria Ghervas,

examinând în ședință publică recursul, declarat de către Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev împotriva Tamarei Petrașco, intervenient accesoriu Alexandru Petrașco cu privire la privarea de dreptul la succesiunea legală,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 februarie 2017, prin care s-a admis apelul declarat de Tamara Petrașco, s-a casat hotărârea Judecătoriei Ialoveni din 12 mai 2016 și s-a emis o nouă hotărâre, prin care cererea de chemare în judecată înaintată de Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev a fost respinsă ca nefondată ,

cu participarea: recurenților Diana Ul Islam, avocatul Tudor Zumbrianu în baza mandatului și intervenientul accesoriu Alexandru Petrașco,

C O N S T A T Ă :

La 16 iulie 2014 Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev au depus cerere de chemare în judecată, ulterior concretizată, împotriva Tamarei Petrașco, intervenient accesoriu Alexandru Petrașco cu privire la privarea de dreptul la succesiunea legală din averea ce i-a aparținut defunctului Nicolae Petrașco, în legătură cu încetarea de fapt a căsătoriei și locuirii separate mai mult de 3 ani până la deces (f.d.5, 55-58).

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat, că la 13 octombrie 2013 tatăl lor Nicolae Petrașco a întocmit testament, prin care a testat fiului Alexandru Petrașco, născut din relația de căsătorie cu Tamara Petrașco bunul imobil situat în r-nul Ialoveni, s.Mileștii Mici, format din casa individuală de locuit și lotul de teren aferent casei de locuit, iar restul averii a fost testată în cote egale lor, și anume fiicei Diana Ul Islam și fiului Constantin Nicolaev, născuți din relația cu mama lor Tatiana Nicolaeva. La 02 mai 2014 tatăl lor Nicolae Petrașco a decedat. Soția defunctului Tamara Petrașco la 12 mai 2014 prin intermediul fiului său Alexandru

Petrașco a depus o cerere către notar, în care a indicat că acceptă moștenirea-cota obligatorie, ca persoană inaptă de muncă, aflată la întreținerea defunctului. Pârâta pretinde la bunurile imobile situate în s. Mileștii Mici r-ul Ialoveni, locuința din mun. Chișinău, str. Alexandru cel Bun 105 ap.4 și autoturismul de model Volkswagen Sharan, aflat în posesia reclamantilor. Reclamantii menționează, că pârâta nu poate pretinde la averea defunctului, deoarece, deși între ea și Nicolae Petrașco a fost încheiată căsătoria în anul 1984, însă din anul 1987 ei nu locuiesc în comun, căsătoria în fapt fiind încetată. Nicolae Petrașco în toată această perioadă a concubinat cu Tatiana Nicolaeva. Din această relație s-au născut ei: fiica Diana la data de 30 ianuarie 1991 și fiul Constantin la 19 august 1994. Mai mult ca atât, relația părinților lor se confirmă și prin faptul că mama lor Tatiana Nicolaeva la 10 mai 1992 i-a donat tatălui Nicolae Petrașco cota-parte din locuința situată mun. Chișinău, str. Alexandru cel Bun 105 ap.4, care la moment este inclusă în patrimoniul succesoral și unde testatorul a locuit până la deces, fiind înmormântat de Tatiana Nicolaeva.

Prin hotărârea Judecătorei Ialoveni din 12 mai 2016 a fost admisă cererea de chemare în judecată depusă de Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev. Tamara Petrașco a fost privată de dreptul la succesiunea legală din averea soțului Nicolae Petrașco, decedat la 02 mai 2014, în legătură cu încetarea de fapt a căsătoriei și locuirii separate (f.d.111, 134-135).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 15 februarie 2017 s-a admis apelul declarat de Tamara Petrașco, cu casarea hotărârii Judecătorei Ialoveni din 12 mai 2016 și a fost emisă o nouă hotărâre de respingere a cereri de chemare în judecată depusă de Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev ca nefondată (f.d. 151, 152-155).

La 23 mai 2017 Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev au declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 15 februarie 2017, solicitând casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii Judecătorei Ialoveni din 12 mai 2016 (f. d. 158-162).

În motivarea cererii de recurs recurenții au invocat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și în acest sens a aplicat eronat normele de drept material.

La 04 iulie 2017 Tamara Petrașco și Alexandru Petrașco au depus referință, solicitând respingerea recursului declarat de Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev ca neîntemeiat, menționând că, Tamara Petrașco și Nicolae Petrașco s-au aflat în căsătorie până la decesul acestuia, astfel consideră că, decizia Curții de Apel Chișinău din 15 februarie 2017 este absolut legală, întemeiată și echitabilă (f.d.179-183).

La 17 iulie 2017 Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev au înaintat recurs suplimentar, prin care susțin, că argumentele invocate în referința depusă de Tamara Petrașco și Alexandru Petrașco sunt neîntemeiate, Tamara Perașco în corespondența cu Nicolae Petrașco recunoaște faptul încetării relațiilor de familie ca urmare a comportamentului ei (f.d.185-186).

În conformitate cu art. 434 alin. (1), (2) CPC recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Materialele cauzei atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 15 februarie 2017, expediată părților prin intermediul oficiului poștal la data de 03 aprilie 2017, confirmare despre recepționarea acesteia de către recurent la materialele dosarului lipsește (f.d.156).

În aceste circumstanțe recursul, depus la data de 23 mai 2017, se consideră depus în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție prin încheierea din 19 iulie 2017 a considerat recursul admisibil.

În conformitate cu art. 441 CPC, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) CPC, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art.445 alin.1, lit. f) CPC instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Audiind în ședința publică părțile recurenta Diana Ul Islam, intervenientul accesoriu Alexandru Petrașco, verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu criticile formulate în recurs, materialele cauzei și prevederile legale, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul depus de către Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev întemeiat și care urmează să fie admis din considerentele ce preced.

În fapt, din materialele dosarului și din declarațiile părților făcute în ședința de judecată, confirmate în ședința instanței de recurs rezultă, că Nicolae Petrașco și Tamara Petrașco au încheiat căsătoria la 28 august 1984 (f.d. 34). La data de 19 ianuarie 1985 s-a născut fiul Alexandru Petrașco. Nicolae Petrașco anticipat relației cu Tamara Petrașco a construit casă în s. Mileștii Mici, r-nul Ialoveni.

În perioada anului 1990 între soți a apărut un conflict legat de infidelitatea conjugală. Nicolae Petrașco a părăsit familia și s-a stabilit cu traiul în Chișinău, unde a început să conviețuiască cu Tatiana Nicolaev, fiind în relații de concubinaj. Din relația cu Tatiana Nicolaeva s-au născut la 30 ianuarie 1991 Diana Ul Islam și la 19 august 1994 Constantin Nicolaev (f.d.6-7). Drept confirmare a relației de familie stabilite între Nicolae Petrașco și Tatiana Nicolaeva, la 10 martie 1992 Tatiana Nicolaeva prin contract de donație a donat lui Nicolae Petrașco 3/50 din apartamentul nr.4 din str. Alexandru cel Bun 150, mun. Chișinău, care îi aparținea cu drept de proprietate, obținut prin moștenire (f.d.70).

Totodată, despre faptul că relațiile de familie între Nicolae Petrașco și Tamara Petrașco au încetat mărturisesc și scrisorile Tamarei Petrașco adresate lui Nicolae

Petrașco din perioada anului 1995 prin care se discută situația creată în familie și posibilitatea desfacerii căsătoriei (f.d.165-174).

La 13 octombrie 2013 Nicolae Petrașco a întocmit testament, prin care a testat fiului Alexandru Petrașco bunul imobil situat în r-nul Ialoveni, s. Mileștii Mici, format din casa individuală de locuit și lotul de teren aferent casei de locuit, iar restul averii a fost testată în cote egale fiicei Diana Ul Islam și fiului Constantin Nicolaev (f.d.8). La 02 mai 2014 Nicolae Petrașco a decedat (f.d.10). Toate cheltuielile legate de funerarii, le-a suportat Tatiana Nicolaeva.

Soția defunctului Tamara Petrașco, care din anul 2009 se află la muncă în Italia, la 12 mai 2014 prin intermediul fiului său Alexandru Petrașco a depus o cerere către notar, în care a indicat că acceptă moștenirea-cota obligatorie, ca persoană inaptă de muncă aflată la întreținerea defunctului. Pârâta pretinde la cota – parte ce-i revine din bunurile imobile situate în s. Mileștii Mici, r-ul Ialoveni, din bunul imobil apartamentul nr. 4 din str. Alexandru cel Bun 105, mun. Chișinău și din automobilul de model Wolkswagen Sharan.

Reclamantii, înaintând acțiunea pretind, că Tamara Petrașco nu poate solicita acceptarea moștenirii din averea defunctului, ori aceasta deși se afla în relații de căsătorie, nu a locuit cu defunctului mai mult de 3 ani, până la survenirea decesului, deși a atins vârsta de pensionare, nu s-a aflat la întreținerea lui Nicolae Petrașco, muncind până în prezent în Italia.

Instanțele au adoptat hotărârile sus-citate.

Verificând legalitatea hotărârilor prin prisma corectitudinii aplicării legii, instanța de recurs constată, că hotărârea instanței de fond este legală și întemeiată, litigiul fiind soluționat corect, iar decizia instanței de apel este incorectă și nemotivată.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate obiecțiile formulate și probele prezentate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac

împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

În speță, instanța de apel a omis să se expună asupra faptului că, deși Tamara Petrașco și Nicolae Petrașco oficial se află în relații de căsătorie, în fapt ei nu locuiau în comun, nu duceau gospodărie comună de mulți ani.

În conformitate cu art.1502 Codul Civil prin hotărâre judecătorească, un soț poate fi privat de dreptul la succesiune legală dacă se confirmă că de facto căsătoria cu cel ce a lăsat moștenirea a încetat cu 3 ani înainte de deschiderea succesiunii și soții au locuit separat.

De asemenea, pct.44 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.13 din 03 octombrie 2005 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune menționează, că dacă soții cu cel puțin trei ani înainte de deschiderea moștenirii s-au despărțit în fapt, indiferent dacă au partajat sau nu bunurile proprietate comună în devălmășie, soțul supraviețuitor este privat de dreptul la succesiune. În caz de litigiu, acest fapt poate fi constatat prin orice mijloace de probă prin hotărâre judecătorească.

La caz, din materialele dosarului, precum și din declarațiile date de părți în cadrul ședinței instanței de recurs Colegiul a constatat, că Nicolae Petrașco anticipat decesului a locuit cu concubina Tatiana Nicolaeva și cu copiii Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev, în apartamentul nr. 4 din str. Alexandru cel Bun 105, mun. Chișinău și nu cu soția Tamara Petrașco, care are domiciliul în s. Mileștii Mici, r-nul Ialoveni, dar din anul 2009 se află în Italia.

Prin urmare, necătând că Nicolae Petrașco și Tamara Petrașco la momentul decesului se aflau în relații de căsătorie, aceasta de fapt a încetat în anul 1990, când Nicolae Petrașco a trecut cu traiul în Chișinău, ducând gospodărie comună cu Tatiana Nicolaeva, care ultimii ani a îngrijit de Nicolae Petrașco, ce suferea de o maladie incurabilă, iar după deces l-a înmormântat cu respectarea tuturor obiceiurilor.

Argumentul Tamarei Petrașco precum că în ultimii trei ani de viață a defunctului au dus o gospodărie comună, nu poate fi reținut de instanța de recurs, ori potrivit materialelor cauzei s-a constatat, că Nicolae Petrașco conviețuia cu Tatiana Nicolaeva, iar Tamara Petrașco o perioadă îndelungată este plecată la muncă peste hotarele țării. În ședința instanței de recurs intimatul Alexandru Petrașco a confirmat că banii trimiși de mama lui din Italia erau folosiți pentru repararea casei din s. Mileștii Mici, r-nul Ialoveni, care i-a rămas lui moștenire și unde mama lui își păstrează domiciliul permanent. Argumentul precum că Tamara Petrașco a trimis lui

Nicolae Petrașco bani pentru procurarea automobilului de model Volkswagen Sharan nu se confirmă prin probe pertinente și concludente.

În acest context, hotărârea Judecătorei Ialoveni din 12 mai 2016 este legală și urmează să fie menținută cu casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din data de 15 februarie 2017, care contravine circumstanțelor de fapt și de drept din speța supusă judecării.

Colegiul consideră că, instanța de fond a examinat pricina sub toate aspectele, stabilind cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt, caracteristicile raportului juridic, legea materială ce guvernează raportul juridic.

Instanța de fond corect a admis acțiunea Diane Ul Islam și lui Constantin Nicolaev împotriva Tamarei Petrașco, intervenient accesoriu Alexandru Petrașco cu privire la privarea de dreptul la succesiunea legală.

Reieșind din cele expuse, instanța de recurs conchide că decizia Curții de Apel Chișinău din 15 februarie 2017 este pasibilă casării din considerentul aplicării și interpretării eronate de către aceasta a normelor legale, cu menținerea hotărârii instanței de fond.

În baza art. 445 alin. 1 lit. f) CPC Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE:

Se admite recursul declarat de către Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 15 februarie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Diana Ul Islam și Constantin Nicolaev împotriva Tamarei Petrașco, intervenient accesoriu Alexandru Petrașco cu privire la privarea de dreptul la succesiunea legală.

Se menține hotărârea Judecătorei Ialoveni din data de 12 mai 2016.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

judecători

Mariana Pitic

Ion Druță

Luiza Gafton

Maria Ghervas